

Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Bendrojo ugdymo skyriui

Vilniaus miesto savivaldybės tarybai

Vilniaus rajono savivaldybės administracijos Švietimo skyriui

Vilniaus rajono savivaldybės tarybai

Vilniaus visuomenės sveikatos biurui

REZOLIUCIJA

DĖL MOKYKLOS PSICHOLOGŲ TEIKIAMŲ PASLAUGŲ KOKYBĖS UŽTIKRINIMO VILNIAUS MIESTE BEI VILNIAUS RAJONE

VJOSAS Asamblėja

2024-03-23

Vilnius

Vilniaus jaunimo organizacijų sąjunga „Apskritas stalas“ (toliau – VJOSAS), vienijanti ir atstovaujanti 23 Vilniaus mieste veikiančią jaunimo ir su jaunimu dirbančią organizacijai, atliepdamas moksleivių lūkesčius bei išnagrinėjęs ir įvertinęs esamą padėtį, **teikia rezoliuciją dėl mokyklos psichologų teikiamų paslaugų kokybės užtikrinimo Vilniaus mieste bei Vilniaus rajone.**

Per pastaruosius kelis metus tiek Lietuvoje, tiek visoje Europoje, pastebima tendencija, kad jaunimo psichikos sveikatos sutrikimų, tokių kaip nerimo, depresijos, mitybos sutrikimų ir savęs žalojimo, skaičiai didėja. Šiuos duomenis skelbia Pasaulio sveikatos organizacija¹. Per pastarąjį dešimtmetį Lietuvoje pastebima, kad savižudybių skaičius mažėja beveik visose penkiametėse amžiaus grupėse, išskyrus 10–14 metų amžiaus grupę, kurioje savižudybių skaičius išlieka mažai kintantis². 2020 m. Vilniaus rajone bandymų žudytis skaičius didėjo ir buvo beveik 1,5 karto didesnis už Lietuvos vidurkį 2020 m., daugėjo savižudybių atvejų tarp nepilnamečių³. Vaikų ir suaugusiųjų savižudybių, įvykusių 2019 m. lapkričio – 2020 m. spalio mėnesiais Vilniaus mieste analizės išvadose teigiama⁴, kad tyrimo dalyviams pritrūko gydymo nuo psichikos ir kitų sutrikimų kokybės, kompleksiško, kai kurie norėjo įsitraukti į gydymą, bet tam nebuvo sudarytos sąlygos.

¹Pasaulio sveikatos organizacijos duomenys: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/adolescent-mental%20health#:~:text=Globally%2C%20one%20in%20seven%20in%2010,illness%20and%20disability%20among%20adolescents>

² Lietuvos Higienos instituto duomenys: https://stat.hi.lt/default.aspx?report_id=244

³ Vilniaus rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaita:

<https://www.vilniussveikiau.lt/wp-content/uploads/2022/03/Vilniaus-r.-sav.-visuomenes-sveikatos-stebesenos-2021-m.-ataskaita.pdf>

⁴ Elektroninis spausdinys „Savižudybės Vilniaus mieste: atvejų analizė“:

<https://www.knygynas.vu.lt/savizudybes-vilniaus-mieste-atveju-analize>

Vilniaus jaunimo organizacijų sąjunga „Apskritas stalas“

Vilniaus g. 22, Vilnius 124463627

Tel.: +370 655 27 942

El. p.: info@vjosas.lt

Pirmas žingsnis, kurį gali žengti mokiniai, susidūrę su psichologiniais iššūkiais – kreiptis į mokyklos psichologą.

Lietuvos moksleivių sąjungos Vilniaus padalinys, atsižvelgdamas į aukščiau išvardintus jaunimo psichologinės sveikatos rodiklius Lietuvoje bei Vadovų klubų metu moksleivių iškeltas problemas apie psichologų darbo kokybę, jų ryšį su mokiniais ir konfidencialumo užtikrinimą, siekdamas plačiau išanalizuoti situaciją 2024 m. sausio – vasario mėnesiais vykdė internetinę Vilniaus miesto bei rajono moksleivių apklausą (toliau – Apklausa⁵). Įvykdžius Apklausa, kurioje dalyvavo 1000 respondentų, buvo išsiaiškinta moksleivių nuomonė apie mokyklos psichologo teikiamas paslaugas.

Didžioji dalis Apklausoje dalyvavusių respondentų teigia, kad jų mokykloje yra psichologas, tačiau 43,3 proc. respondentų vertina jį neutraliai (atsakymas – „3“). Šie duomenys liudija, jog mokiniai neturi santykio su mokyklos psichologu. Mokiniai nemato darbuotojo reiškimosi bendruomenės veikloje – net 68,7 proc. nurodė, jog psichologas mokyklos bendruomenėje nesireiškia arba reiškiasi neaktyviai. 69,6 proc. respondentų tvirtina, kad pas mokyklos psichologą nesilankė. Iš 69,6 proc. apklaustųjų 17,2 proc. teigia, jog nesikreipė į mokyklos psichologą, nes juo nepasitiki.

Konfidencialumo neužtikrinimas psichologo susitikimo su mokiniu metu gali lemti mokinių bendruomenės nepasitikėjimą mokyklos psichologu. Respondentams buvo pranešta apie atvejus, kai mokyklos psichologas gali pažeisti konfidencialumą (jei mokinys išsako mintis apie savižudybę bei jei mokinys pasisako matęs kaip buvo įvykdytas nusikaltimas arba jei pasisako apie prieš jį įvykdytą nusikaltimą), tačiau net 30,4 proc. respondentų teigia, jog mokyklos psichologas po asmeninio susitikimo paviešino mokinio problemas jo tėvams / globėjams, 12 proc. teigia, jog jų problemos buvo paviešintos mokyklos administracijai ir 16,4 proc. apklaustųjų nurodo, jog jų problemos buvo nutekintos mokinių tarpe. Procentaliai maži skaičiai liudija apie asmenines traumines mokinių patirtys su mokyklos psichologu. Jautrios mokiniui informacijos nutekėjimas gali pasunkinti jo būklę, paskatinti patyčias. Negavus **reikiamos** psichologinės pagalbos, moksleivių būseną gali neigiamai atsiliepti jų akademiniai pasiekimai. Socialinės psichiatrijos ir psichiatrinės epidemiologijos žurnale pateikiamo mokslinio tyrimo apraše⁶ yra aprašoma, kokią įtaką moksleivių pasiekimams daro

⁵ Vilniaus miesto ir rajono moksleivių nuomonės apie mokyklos psichologo teikiamas paslaugas analizė:

<https://docs.google.com/document/d/1Jqem8nWDkaBYZ0qrRx5LleSV4EjbVyF/edit?usp=sharing&ouid=100553572406029020918&rtf=true&sd=true>

⁶ Mokslinis tyrimas „Mental health and academic performance: a study on selection and causation effects from childhood to early adulthood“: <https://rdcu.be/cx1AZ>

jų psichikos sveikata. Tyrime teigiama, jog didelį stresą patyrę 12 metų vaikai turėjo prastesnius ir / ar neigiamus įvertinimus vyresnėse klasėse, šių moksleivių baigiamieji pažymiai taip pat buvo prastesni. Šie tyrimo dalyviai taip pat susidūrė su didesne tikimybe būti nepriimtiems į universitetus ir kitas aukštojo mokslo institucijas (23 proc. moksleivių akademiniai rezultatai neatitiko aukštųjų mokyklų reikalavimų). Remdamiesi Apklauso duomenimis galime teigti, kad opiausias mokiniams yra mokyklos psichologų veiksnio bendruomenėje bei konfidencialumo užtikrinimo susitikimų metu problemos.

Siekdami išspręsti šias aktualias Vilniaus jaunimui problemas ir užtikrinti mokyklos psichologų teikiamų paslaugų kokybę, **prašome imtis šių priemonių:**

1. Koreguoti vaikų ir jaunimo asmeninių ir socialinių įgūdžių tobulinimo programos „Gyvenimo įgūdžių ugdymas“⁷ pateikimą Vilniaus mieste. Siūlome į šios programos pateikimą Vilniaus mieste bei rajone, įtraukti mokyklos psichologų organizuojamas veiklas, paskaitas, kai pamokos tema yra susijusi su moksleivių savimonės ar priklausymo grupei sritimis.

2. Inicijuoti regioninio masto programą skirtą įtraukiam mokyklos bendruomenės bei psichologo tarpusavio santykio kūrimui. Tęstinė programa

kurtų glaudesnę asmeninę ryšį tarp mokinio bei psichologo taip veikdamas mokinio pasirinkimą naudotis mokyklos psichologo teikiamomis paslaugomis.

3. Mokyklos psichologo bendruosiuose pareiginiuose nuostatuose⁸ keisti 6 punkto formuluotę, remiantis Psichologų profesinės etikos kodekso 1.2 punktu (konfidencialumas)⁹, kuri užtikrintų konfidencialumo laikymąsi privačių susitikimų su mokiniais metu. Tai užkirs kelią mokinių konfidencialumo pažeidinėjimui, bei skatins pasitikėjimą mokyklos psichologu.

VJOSAS skatina atsižvelgti į šiuos pasiūlymus ir priemones, kviečia vystyti dialogą ir bendradarbiauti siekiant spręsti dokumente aprašytą problemą.

Pirmininkė

Beatričė Markovskytė

⁷ Gyvenimo įgūdžių programa:

https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/gyvenimo-igudziu-programa/Gyvenimo_igudziu_ugdymo_programa.pdf

⁸ Mokyklos psichologo bendrieji pareiginiai nuostatai:

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActPrint/lt?actualEditionId=XpRLEObuuY&documentId=TAIS.260357&category=TAD>

⁹ Psichologų profesinės etikos kodeksas:

http://www.psichologusajunga.lt/lps/admin/spaw2/uploads/files/Psichologu%20sajunga_ETIKOS%20KODEKSAS_1.pdf